

HUSZADIK SZÁZADI DOKUMENTUMOK

BEVEZETŐ A ZÖLDEK ALAPPROGRAMJÁHOZ

Századunk Európájában bizonyos ciklikussággal jelentkeztek a társadalmi változásokra irányuló mozgalmak Keleten és Nyugaton egyaránt. A társadalmi organizmus hármas tagozódásának eszméjét felfedezője, Rudolf Steiner eloször 1917-ben hozta nyilvánosságra. Ez az új szociális eszme azóta több alkalommal próbált áttörést elérni (lásd *ORSZÁGÉPÍTŐ* 90/2, 96/2, 96/4 és 97/1) mindezidáig sikertelenül. A békeszerződéses tragikus következményeként megosztott Európa keleti felén az 1956-os magyar forradalom ösztönös és elementáris erővel rugaszkodott a kor követelte eszmények – a szellemi szabadság, a szociális igazságosság és a jog előtti egyenlőség felé. A forradalom leverése egész Európát megrázkódtatta.

12 év múltán, 1968-ban Európa keleti és nyugati felén egyszerre indultak mozgások. A Prágai Tavasz nem a kapitalizmusért, hanem az *emberarcú szocializmusért* küzdött, a „baráti” (köztük magyar) tankok megérkeztéig. A nyugat-európai diákmozgalmak az oktatás szabadságáért és a *felnöttek társadalma*, a fogyasztás uralma ellen léptek fel. A vízgyűk és gumibotok által elhallgattatott diákság egy része az anarchizmusban folytatta tevékenységét. Az erőszakot elvető anarchisták maroknyi csoportját a később megjelent, az erőszakot nyíltan fölvállaló csoportok (RAF) révén kompromittálták. A Baader-Meinhof csoport tagjainak a Stuttgart-Stammheim börtönben történt, a hivatalos szervek által öngyilkoságnak feltüntetett, mindezidáig kivizsgálatlan esete Németország lelkiismeretének máig hordozott és meggyónatlan foltja (lásd: Nemes János: *Terroristák az NSZK-ban*). Rudi Dutschke 1968-as diákvezért a nyílt utcán, kezében egy Steiner-művel érte egy merénylet golyója (Dutschke 1979 Szentestéjén hunyt el, a merénylet késői következményeként. Lásd: Rappmann: *Beuys, Dutschke, Schilinski, Schmundt*, valamint Heinrich Böll: *Kegyelmet kér-e Ulrike Meinhof? – A nyolcadik parancsolat* című kötetében).

Az 1968-as generáció a 70-es években a békemozgalmak és alternatív csoportok köreiben élt tovább. Az ökológiai krízishelyzet és a vele párhuzamosan a Római Klub által 1972-ben megjelentetett *A növekedés határai* c. könyv váltotta ki a különböző környezetvédő és atomerő-ellenes csoportok megjelenését. A sok irányzat az évtized vége felé közös mozgalommá alakult. (Lásd: Szabó Máté: *Zöldek, alternatívok, környezetvédők*.)

1968 után újabb 12 év elteltével keleten a Szolidaritás mozgalma, nyugaton a Zöldek jelentek meg. A szövetségi pártként 1980-ban megalakult, konglomerátumszerű képződmény színrelépésekor a mozgalom középponti áramlata volt a Joseph Beuys részvételével működő *Harmadik Út Akció*, melyet részben a Prágai Tavasz emigráns reformközgazdászai, Löbl, Schilinski, Schmundt, Ota Šik és antropozófusok (W. Heidt) által alapított Achbergi Kör (lásd: Adriani, Konnertz és Thomas: *Beuys*) hozott létre. A mozga-

lom az alábbiakban ismertetett programot megkísérelte bevinni a politikába. Az új és rendkívüli hatást kiváltó mozgalom fő alakja Beuyson kívül Heinrich Böll (1974-ben Beuys és Böll alapította a *Freie Internationale Universität für Kerativität und Interdisziplinäre Forschung*-ot, melynek célja a szociális organizmusról szóló *megalapozott képzetek* nyilvánossággal való megismertetése volt) és Petra Kelly voltak. A Zöldek sok eredményük ellenére sem tudtak áttörést elérni, a politika korrumpálta mozgalmukat, szokványos párttá váltak. Beuys kilépett, Petra Kellyt fundamentalistának bélyegezték, és helyettük a *reális zöldek* beszéltek. Böll és Beuys halála után Petra Kelly élettársával, a leszereléspárti volt Bundeswehr-tábornok, szintén fundamentalista Bastian Gerddel együtt máig tisztázatlan okokból öngyilkoságot követett el. A Harmadik Út gondolata egy időre elaludt.

Az 1989-es Kelet-Európai változások hoztak újabb esélyeket a nyugati parlamentáris demokrácia megújítására a fórumok, kerekasztalok létrejöttével. A Nyugatról jól előkészített menetrend szerint azonban a fogyasztói lét mézes-madzaga hatásosnak bizonyult, a volt szocialista tábor polgárai a kapitalizmus *kisebbit rosszát* választották a zavarosnak ítélt és asztról lesöpört reformgondolatok helyett (lásd: Liska Tibor), a Harmadik Utat komolytalan utópiaként kezelték. A Nyugat nem reagált Gorbacsov kijelentésére, miszerint *a Nyugatnak is szüksége van a peresztrojkára*. A mozgások után újabb csend következett, melyben a régi formák egyre szélsőségesebb módon jelentkeznek. Kelet-Európa lassan ébredszik kábulatából, miközben egy új totalitarizmus bontakozik. Az ezredvég közeledtével Kelet-Európában két fő probléma kezd elviselhetetlenné fokozódni: a szociális kérdés és a világméretű pénzpiac luftballonja. A média szuggesztiója és a szórakoztatóipar a szociális kérdések okozta frusztrációt még sikeresen nyomja el, a pénzvilág válságtünetei nehezebben takarhatók el. A különböző reformok tüneti kezelése mellett a fő kérdés, a pénz szerepének megváltoztatása még nem vetődött fel.

A mai magyarországi helyzet sok tekintetben kezd hasonlítani arra a hangulatra, mely az 1968-as diákmozgalmakat kiváltotta, vagy a 70-es évek politikától és pártoktól való csömörére, mely a Zöldek megjelenését megelőzte.

Ez az elfelejtett dokumentum ezért mai állapotunk megértéséhez kíván adalékul szolgálni új gondolatokat provokálva.

Ertsey Attila

Heinrich Böll, Petra Kelly és Joseph Beuys (1983)

A ZÖLDEK ALAPPROGRAMJA

1980

A Zöldek Szövetségi Pártjának alapszabálya az egység a sokféleségben elve alapján kétrészes programot rögzített. Az A fejezet a konszenzusra vonatkozó részt foglalja magában, a B fejezet a Zöldeknél fellépő áramlatok alapvető álláspontjait írja le. A következő alapprogram-tervezet a Harmadik Út Akció álláspontját ismerteti.

Bevezetés

1945-ben, a Hitler és Sztálin nevével még nem kielégítően jellemzett emberiség elleni büntett mélypontján kezdődött el az új, a gazdasági fellendülés és materiális expanzióra törekvés bővületének korszaka. Ez a korszak azonban véget ért, még akkor is, ha sokan azok közül, akik a politikai és gazdasági hatalom sebességváltóin ülnek, ezt még nem akarják elismerni.

Egyre több embert tölt el a szorongás és a jövőtől való félelem, mert néhány év óta kikerülhetetlen világossággal lépnek színre a jólét korszakának hátulütői: tömeges méretű emberi nyomor a harmadik világban, korlátlan környezetrombolás az ipari országokban, gigantikus fegyverkezési hajsza és a világ fogytán lévő nyersanyagaiért folytatott kegyetlen harc. Mindezek önmagukban és összefüggéseikben olyan veszélyt jelenítenek meg, mely az emberiség teljes kultúrájának megsemmisülését vetíti előre.

Amióta az emberiség technikailag rendelkezik a maghasítás képességével, kezében van annak a lehetősége, hogy úrrá tegye önmagát minden földi élet fölött. Ehhez a tényhez vajon szellemileg és morálisan érett-e már az emberiség? A megsemmisülés lehetőségeinek új távlatai vajon létrehoztak-e bennünk egy mélyebb viszonyt az étellel?

Ha megnézzük a régi pártok most ismét elővezetett programjait, azt kell mondanunk: sajnos nem! Ezen pártprogramok és ideológiai irányultságuk alapjaiból kiindulva a terepet a jövőben is bolygónk kifosztásának, az élet semmibe vételének, környezetünk rombolásának, az alapvető polgári jogok és a szabadság nyílt vagy burkolt leépítésének régi politikája fogja uralni.

Ezzel szembe szállva jött létre néhány évvel ezelőtt az érintettek mozgalma. Többen felismerték, hogy a fejlődésnek új irányt kell vennie, amely tekintettel van az emberi méltóság és a természeti alapok feltételeinek és élettörvényeinek sérthetetlenségére. A Zöldek önmagukat e nagyméretű mozgalom részének tartják, és most a szükséges változások programjával fordulnak minden polgártársukhoz, hogy kiköveteljék a nagyobb komolysággal, nagyobb józansággal és erősebb elkötelezettséggel való részvételt a közös jövőről való közös gondolkodásban és döntésben.

Ez a program a zöld alternatíva alapvető irányát akarja felmutatni, tehát azokat a vezéreszméket kifejezni, melyeket a Zöldek politikai gondolkodása és cselekvése követ.

A gazdaságpolitikai alternatíva fő vonásai

Konkurencia helyett szolidaritás;
az élet megsemmisítése helyett az élet védelme

Mi lehet a gazdasági élet egyedüli feladata, ha a viszonyok helyesen vannak kialakítva? Nem más, mint kizárólag az emberhez méltó lét összes szükségleteinek fedezése. Ez ma még utópia? Nem, mivel már régóta olyan helyzetben vagyunk, melyet a világ összes népe el szeretne érni. A kikerülhetetlen előfeltételek mindenestre adottak ahhoz, hogy a keleti és nyugati termelési mód óriási pazarlásának véget vessünk. A politikai realizmus ma már csak a következőket jelentheti: A kapitalista és államkommunista termelési viszonyok helyére a természet erőivel és anyagaival való takarékos és életrevaló bánásmódnak, valamint a szociális kiváltságok következetes kiiktatásának és egy emberléptékű technológia megvalósításának értelmes alternatívája kell, hogy lépjen.

Mint hogy a világ nyersanyagai elég különbözőképpen vannak felosztva, és a technikai termelési lehetőségek igen különböző fejlettségi szinten állnak, egy ilyen világméretű szolidaritásra épülő gazdasági rend megvalósítása lehet az egyedüli megoldás a barbár osztozkodási háború megakadályozására.

A háborús konfliktusok, melyek magukban hordozzák az emberiség megsemmisítésének, és kiváltképp Közép-Európa nukleáris elpusztításának veszélyét, egyre valószínűbbé válnak, ha nem iktatjuk ki azt, ami manapság az egészséges fejlődést gátolja: az egyéni rendelkezési hatalom a termelési szférában és a profitra törekvő gazdasági tevékenység éppúgy útjában áll ennek a szolidaris alternatívának, mint a tervutasításos állambürokrácia. A zöld gazdaságpolitika törvénykezési kezdeményezései ezért arra fognak irányulni, hogy a termelési szférát ezektől a kényszerektől, a teljesen zabolálatlan és aránytalan növekedés okozóitól megszabadítsák, hogy ezáltal a termelők a fogyasztók szükségleteihez és az ökológiai szükségességekhez igazíthassák munkájukat. Minden egyéb csak a képességek, nyersanyagok és energiák értelmetlen pazarlása.

Egy szolidaris gazdaságban fölmerülő problémák megoldásához három alapvető nézőpontot kell figyelembe venni:

1. A természeti alapokat egészséges állapotukban kell megőrizni, mert ezek nélkül nem létezik emberhez méltó élet.
2. Az embereknek lehetőséget kell adni, hogy munkájukban szabadon kibontakoztathassák képességeiket és kezdeményezéseiket, és mint érintettek, maguk döntsék el: mit, hogyan és hol termeljenek.
3. A tevékenykedőknek munkahelyük iránt felelősséggel kell bírniuk és ezt át kell ruházniuk a vállalkozás vezetésére alkalmas egyénekre, hogy azok funkciójukat demokratikusan betölthessék.

A gazdaságot továbbra is a *munka* (szakszervezet) és a *tőke* (tulajdonosok, vállalkozók) erőösszemérő színterének tekinteni és ennek megfelelően működtetni anakronisztikus mítosz (tarifához igazodó partneri kapcsolat),

mely mindig vészterhes következményekhez vezet (pl.: állandósult infláció és növekedési kényszer).

Már régóta esedékes, hogy a gazdaságot közös vállalkozásunknak tekintsük, amely minden embert ki kell, hogy elégítsen és hogy eszerint is kezeljük. Egy egészséges egyensúlyra épülő gazdaságnak kell a mai ember- és természetellenes, növekedéskényszer által vezérelt gazdaság helyére lépnie. Minden mostani törvényt, amely útjában áll ennek az átrendeződési szükségszerűségnek, ennek megfelelően meg kell változtatni. Ez azt jelenti, hogy következetesen minden kiváltságot, amelyet a keleten és nyugaton uralkodó gazdasági törvények az egyén vagy a csoportok számára biztosítanak, meg kell szüntetni.

A Zöldek gazdasági alternatívájának megvalósítása ahhoz vezet, hogy a munka minden tevékeny résztvevője, aki teljesítményt nyújt, azonos jogokat élvez annak ellenére, hogy az emberek nem egyforma képességűek. Ebből egyenesen következik, hogy képtelenség az emberek különböző jogokkal való illette – tehát egyik oldalról mint munkaadó, a másik oldalról mint munkavállaló –, és hogy eszerint kezeljék is őket. Ennek az ellentétnek el kell tűnnie! A helyére egy szabad és demokratikusan legitimált öngazgatási rendszernek kell kerülnie, mely az összes társadalmi termelőhelyre és azok egymás közti kapcsolatára vonatkozik.

Ennek az összgazdasági öngazgatási rendnek a keretein belül a következőkre van szükségünk:

1. Közös és kollegiálisan működő tanácsadó szervekre, amelyek minden szempontot, mely a munkahelyeken fölmerülő feladatok kapcsán adódik, szabadon (értsd. profítékényszerrel és bürokratikus előírásoktól függetlenül) mérlegelnek.
2. A demokratikus megegyezés szerveire, amelyek minden azonos problémakörben érintettel szemben a tanácsadó szerv által kidolgozott szempontok ismeretében a szükséges szabályokat érvényesítik, amin belül az érintettek szabadon működnek.
3. Ezekre az alapokra épülhetnek aztán a szolidáris cselekvés szervei, értsd: a dolgozók közösségei (asszociációk) a termelési szférában feladatukat a fogyasztók szolgáltatásban tölthetik be.

A tanácsadás, döntéshozatal és végrehajtás hármas funkciójának rendszere képezi a társadalmi munkaterületek új alapszerkezetét, amely után nem csak a termelési és szolgáltatási szféra, hanem ennek megfelelően a szociális organizmus állampolitikai és kulturális szférája is kialakul. Ennek az igazságos szabad-demokratikus alaprendszernek kell felváltania a hatalomra, egoizmusra és önkényre felépített piacgazdaságot, különben az csak azért, hogy az önmaga által okozott problémákat leküzdje, a saját kényszerpályáján mind mélyebbre ránt minket az államcentrikus tervgazdálkodásba.

Az önrendelkezési alternatíva, melyért a Zöldek kiállnak, ezzel ellentétben nem szorítja a gazdasági életet kényszerek közé. Úgy alakítja ki a feltételeket, hogy a decentralizált döntési folyamat azt tudja kifejleszteni, amit az emberek egészségesnek, szükségleteiknek és képességeiknek

megfelelőnek érzékelnek és ismernek el. Megszabadítja a dolgozók teljesítményét a haszontalanságtól és értelmetlenségtől, és a kreativitás teljes kibontakoztatására ösztönöz. Nem használja a fogyasztókat tárgynak és alkalomnak arra, hogy hatalmat, profitot és előnyöket kaparintson meg, hanem szolgálja és tudatosan és közvetlenül bevonja őket a tanácsadói funkcióba oly mértékig, amennyire ez szükséges ahhoz, hogy a termelés a valós szükségletekre irányuljon.

Természetesen ilyen feltételek mellett is lehetnek tévedések és hibás döntések. Azonban az is lehetséges, hogy amint fölismertük, kijavítsuk őket. Ez esetben nincs olyan hatalomkoncentráció – mint ami a mai helyzetet keleten és nyugaton egyaránt jellemzi – mely meg tudná ezt akadályozni.

A vállalkozások – függetlenné válván a profitérdek, a hozamkényszerek és tervelőírások nyomásától – szabad versenyben és teljesítményeiket korlátozás és hátrányok nélkül tudnák ötleteiket azon célok érdekében bevetni, melyek az ökológiai fordulatból, valamint a gazdasági élet termelésre orientált mivoltából fogyasztóorientált minőségűvé való átállása következtében adódnak. Ez többek között az alábbiakat jelenti:

1. megújuló természetes termékek feldolgozása,
2. nyersanyagok visszanyerése hulladékokból
3. lemondás azon nyersanyagokról, melyek tartósan rombolják az ökológiai egyensúlyt, valamint veszélyeztetik az életet és az egészséget,
4. intenzív természet- és tájvédelem,
5. tartós, javítható használati tárgyak gyártása,
6. az alternatív energiatermelés technikáinak kutatása, fejlesztése, mely lehetővé teszi számunkra, hogy teljesen lemondjunk az életet romboló technológiákról, mint pl. a nukleáris energia,
7. a termelés decentralizálása, tekintettel az energia- és szállítási megtakarításokra is.

Ha gazdaságunkat a jövőben ebbe az irányba alakítjuk, akkor az az emberek és egyúttal az összes élőlény javát fogja szolgálni, mindazokét, akiknek megóvása a mi feladatunk.

Az út, amelyen mi, Zöldek e cél felé haladni akarunk, a bizalom útja, az abban való bizalomé, hogy az embereket nem egy erős állam, sőt mi több, egyáltalán nem egy erős ember révén kell kényszeríteni az eddigi – tévűtnak bizonyult - kurzustól való elfordulásra, hanem szabadon, saját belátás alapján fogják a szükséges fordulatot előidézni.

A pénz - és adópolitikai alternatíva főbb vonásai

A pénz monopolizálása helyett a pénz demokratizálása

Ama tévút szempontjából, melyre a modern ipari rendszerek tévedtek, a nyugati társadalmakban döntő jelentőségű az a hatalom, mely kapitalista feltételek között a pénzfolyamatokkal áll összekötésben. A demokráciát a pénz oldaláról kezdik ki először, eztán fajul komédiává, míg a fennálló pénzműködéshez ragaszkodunk. Ez a működés nemcsak, hogy megengedi, hanem épphogy megalapozza

azokat az uralmi és kizsákmányolási viszonyokat, melyek közt az embereknek és a természet teljességének szenvednie kell.

A pénzügyek a kapitalista gazdaságba oly módon tagozódtak be, hogy kívül állnak mindenfajta demokratikus kontrollon. Ez pedig azt jelenti, hogy ma arról, hogy mit, hogyan és hol termelnek (vagyis a munkáról) kizárólag azok döntenek, akiknek kezében a pénz koncentrálódik.

Nyilvánvaló ellentmondás tehát, hogy a pénz feletti hatalom szabja meg a fejlődés irányát, és nem az Egész életfeltételeibe való belátás. Ez azt jelenti, hogy ma minden egyes esetben csak akkor folyik termelés, ha a pénz is rendelkezésre áll. És miért? A pénz, a befolyás és a hatalom szaporítása végett, mely éppen a pénz feletti rendelkezés hatalmához van kötve. És ez a pénz univerzális csereeszközként szolgál, nem téve különbséget aközött, hogy azt emberi munka, természeti kincsek, termelőhelyek vagy fogyasztási javak birtokbavételére használják.

A mai pénzfunkció e különbségtételre képtelen mivolta anakronizmus, mely mindenfajta (társadalmi) rend egyre súlyosabb zavaraihoz vezet. A dolog lényege szerint alapvető különbség áll fenn a termelői és a fogyasztói szféra közt, és ezért a – mindkét szférát érintő – pénzfunkciók közt különbségtételre van szükség.

Szakszerű az volna, ha a pénz akkor rendelkezne birtoklás-jelleggel és ezáltal egyszerre tulajdont megalapozó funkcióval, amidőn fogyasztói értékekre, használati javakra vonatkoztatják. Az azonban messzemenően szakszerűtlen, hogy a pénzt csereeszköz minőségében a gazdasági élet munkával kapcsolatos területén hagyjuk működni. Ennek természetszerűleg az egész szociális organizmus funkciózavaraihoz kell vezetnie: a termelés szférájában a pénz cserefunkciója mindig hatalmat, az emberi méltóság sérelmét és a természettel való visszaélést eredményez. A kamat- és profitelv szociális igazságosság helyett a tulajdon hatalmát és a tőkék versengését eredményezi. Értelmes emberi célokért végzett szolidáris együttműködés helyett elidegenítő hatású munka és olyan bérvizonyok jelennek meg, melyek a munkát áruvá teszik. Az élet védelmének és tisztelésének kibontakozása helyett profitérdek következtében föllépő ökológiai válság jelentkezik. A Zöld Alternatíva abból a belátásból indul ki, hogy a társadalom termelési szféráján belüli pénzfolyamatok létüket egy kizárólag közhasznú, nyilvános jogi funkciónak köszönhetik. Ebből az alábbiak következnek:

1. az emberi munkát többé nem lehet megvásárolni; fizetni csak a társadalmi igazságosság szempontjai szerinti emberi méltóságnak megfelelő jövedelemhez való jog megvalósításáért fognak: ez jelenti az emberhez méltatlan bérvizonyok meghaladását;
2. a földet és a termelőeszközöket nem lehet többé eladni vagy örökölni; a vállalkozók egymás számára nyújtott teljesítményét a fogyasztói javak ára finanszírozza anélkül, hogy tulajdonjogra szükség volna; a termelőüzemek a felhasználó céljait szolgálják, azt az ott dolgozók bizalmasként igazgatják: ez jelenti a tulajdon hatalmának meghaladását;
3. végső soron többé nem lehetséges semmi hivatkozási alap a természet életszabályainak semmibe vételére, mi-

vel semmi gazdasági előny nem származik a termelésen belüli magántulajdonból, sem önálló jövedelemhez, sem pedig beruházáshoz való jog; ez jelenti a profitelv meghaladását.

Hogyan érhetjük el a pénz egészséges funkcionálását, amely nem mutat keringési zavarokat (mint az államkommunista rendszerekben), és nem vezet fékezhetetlen rákos burjánzásokhoz (mint a kapitalizmusban)?

Egy alternatív pénzrend alap gondolata – amit a Zöldek képviselnek – abban áll, hogy a pénzteremtésnek az értékteremtésre kell irányulnia. Ez a következőket jelenti: ha az emberek együttesen, szabad iniciatívájuk és saját belátásuk alapján a társadalom szükségletei szerint kívánnak tevékenykedni, a bankok, mint a pénzfolyamat alakításának közjogi szervei, kötelesek a pénzt ehhez rendelkezésre bocsátani. Ezt a jogi értelemben bizonyos módon mindig újonnan teremtett pénzt a dolgozók által termelt javak fedik le. A központi banknak a bankok azon feladatát, hogy a vállalkozók részére a szükséges termelési hitelt rendelkezésre bocsássák, öszgazdasági szinten kell koordinálnia. A termelési pénz hitelintézeteken keresztül történő rendelkezésre bocsátása ilyenformán már nem privát, nyereségorientált, kommerciális teljesítmény, mely a termelőeszközök és emberi munkaerő feletti tulajdon- és rendelkezési jogokhoz vezet, hanem ezt nyilvános jellegének megfelelően, egy mindenkor az egész társadalmat szolgáló közhasznú feladatként kell értelmezni. Egy új banktörvénynek ezekkel a követelményekkel kell számolnia.

Egy központi bank általi pénzteremtésen nyugvó pénzrendszer természetéből következik, hogy a pénz értékének megőrzése érdekében a pénzkörforgást szabályozni kell. A Zöld Alternatíva ezt azzal az egyszerű intézkedéssel kívánja elérni, hogy a vállalkozók kötelesek legyenek a rendelkezésükre bocsátott termelési pénzt visszafizetni. Mivel ez minden vállalkozásra egyaránt érvényes, ebből következik annak szükségszerűsége, hogy az árképzésbe kalkulált felesleget azokhoz a vállalkozásokhoz továbbvezessük, melyek – pl. iskolák, természetvédelem, stb. – demokratikus megállapodások alapján ár nélkül adják a társadalomnak teljesítményüket. Ezáltal a fogyasztás fejlődése, másrésztől a termelés fejlődése közti rosszhiszeműségek kizártak. Ha ezt már elértük, akkor lehet a gazdaság dinamikus egyensúlyáról beszélni, melyben a pénz stabil. Inflációs tendenciák ilyen pénzpoltikai előfeltételek mellett csak közgazdasági kapcsolatokkal összefüggésben adódhatnak (importált infláció).

A fent leírt szabályok révén az egész adórendszer radikálisan egyszerűsíthető. Az adóknak csupán az a funkciójuk, hogy a társadalom azon munkaterületeit szubvencionálják, melyek teljesítményeiket (lásd fent) a fogyasztók számára törvényi rendelkezések folytán ár vagy költségterítés nélkül adják (pl. természet- és tájvédelem, iskolák és egyetemek, út- és vasútépítés, a biogazdálkodás támogatása, egészségügy stb.). Ez lehetővé teszi, hogy minden adót közvetlenül a felhasználásához emelhessünk át, tehát a megélhetéshez kössük, ne a munkateljesítményhez; így meg lehet szüntetni a jövedelemadót, és vele együtt a mai bürokrácia jelentékeny részét is.

Az adó- és pénzügyi dzsungelbe vágott ilyen irtás az állami szféra kompetenciáinak súlyos korlátozását eredményezi a társadalmi öngazgatás és a demokratikus részvétel javára.

A szociálpolitikai alternatíva alapvonásai

Alamizsnaosztás és irgalmasság helyett egzisztenciális biztonság

A gazdaság-, a pénzügy- és az adópolitika átállítása új szabályozást tesz lehetővé a jövedelemhez és munkához való jogokat illetően. Ezek a Zöldek szociálpolitikájának alapjai.

A jövedelmet elemi emberi jognak kell tekinteni, ez általános előfeltétel. A termelési lehetőségeink elég fejlettek ahhoz, hogy ezzel a joggal minden egyes ember élhessen. Annál is inkább, mivel a mai össztermelésnek mindössze egyharmada fedezi valódi szükségleteinket. Minden felhasznált teljesítmény, nyersanyag és energia kétharmadát értelmetlenül használják föl – reklám, pazarlás, előreprogramozott elhasználódás, valamint a kamatok és kamatoskamatok terhei révén. Ha belegondolunk abba, hogy a Német Szövetségi Köztársaságban ma is minden egyes ember – teljesítményétől függetlenül – legalább a létminimumnak megfelelő jövedelemmel rendelkezik (pl. szociális támogatás, munkanélküli segély, anyasági segély, családi pótlék, bérek, stb.), akkor már nem tűnik utópisztikusnak a követelésünk: olyan alapjövedelmet, mely minden embernek minden élethelyzetben, teljesítőképeségétől függetlenül megfelelő táplálkozást, öltözködést, lakhatást, oktatást és betegség esetén, valamint öregkorára gondoskodást biztosít. Az alapjövedelem előfeltétele egy másik jogkövetelésnek: a gazdaság teljes területén gyakorolható, önmagának felelős és önálló közreműködés alapjogának.

Ezzel megszüntetjük azt a méltatlan helyzetet, hogy az ember kénytelen magát munkabérért eladni és közben képtelen saját életének értelmére rákérdezni.

A jövedelem biztonsága valamint az *önmagának felelős munkavégzés* jogának hatására

1. megszűnik a munkanélküliség és megszűnnek a kiváltságok,
2. a munka- és jogviszonyokból eredően nem történhet meg többé a nők és a vendégmunkások foglalkozásuk gyakorlása során vagy magánéletükben történő kizsákmányolása,
3. a gyermeknevelés és gyermekgondozás az anyagilag független, egyenjogú személyek közti valódi partnerkapcsolaton alapulhat házasságban, családban vagy más életközösségekben egyaránt,
4. és az öregek nem lesznek elhasznált gépek módjára a szociális otthonok gettóinak vakvágányra lökve, hanem tapasztalatokban gazdag életük alkonyát a fiatalabb nemzedékek számára hasznosan, és koruknak megfelelően tölthetik.

Mind a munka mértékét s a jövedelem szintjét általánosságban – tehát össz társadalmilag és külön-külön is – tehát a mindenkori munkahelyi közösségek révén – demokratikus megegyezés során kell megállapítani.

A kultúrpolitikai alternatíva alapvonásai

Irányítottág helyett szabadság

A kultúra minden területén – a nevelésben, iskolákban, tudományban, művészetben és vallásban, a szakképzésben és az információs szféra minden ágában – az ember szellemi perspektívájából származó minden impulzus szabad kibontakoztatása a cél.

A hitelintézeteknek – az a kötelezettségük, hogy a kulturális intézmények működéséhez szükséges pénzt (a jövedelmekre és beruházásokra) rendelkezésre bocsássák, mielőtt az erre irányuló tevékenység megkezdéséhez szükséges, anélkül azonban, hogy ezen intézmények tevékenységét befolyásolni kívánná, ahogyan az ma az állami adópolitikán keresztül megtörténik. Ily módon a kulturális vállalkozásoknak joguk volna, hogy saját feladataiknak megfelelő öngazgató struktúrát fejlesszenek ki.

A gazdasági és állami gyámkodástól megszabadított tudomány az erejét azokra a feladatokra fordíthatja, melyeket a társadalom állított eléjük, és kutatási eredményeit cenzúrázatlanul a széles nyilvánosság és a mindenkori tanácsadó testületek rendelkezésére bocsáthatja.

Az oktatás és a nevelés ilyen feltételek mellett teljesen az egyéni adottságok és képességek fejlesztésére irányul, és nem – mint ma még – a gazdaság és az állam által támasztott követelmények kielégítésére. A gazdaság és az állam úgy kell, hogy fejlődjön, ahogyan az emberi impulzusokból, a morális fantáziából és az individuális kreativitásból adódik – és nem fordítva.

Az állami- politikai alternatíva alapvonásai

Az állam zsugorítása a társadalom államosítása helyett

Míg a már leírt alapvető újítások révén szinte minden mai ökológiai, közgazdasági kulturális és szociális kár okait felszámoltuk, az állami-politikai területre olyan teendők maradtak, mint a nyilvános rend fenntartása, a nyilvános ügyek igazgatása és a demokratikus törvénykezés bonyolítása valamint a törvények betartásának ellenőrzése.

Tendenciáját tekintve minden államit – amennyire lehetséges – le kell bontani a mindenkori gazdasági és kulturális iniciatívák javára.

Két alapvető intézkedés által lehet a fejlődést a kívánt irányba terelni:

1. Ki kell szélesíteni a gazdasági, szociális, kulturális és ökológiai adottságokra vonatkozó alapvető emberi jogokat.
2. Csökkenteni kell az állam kompetenciáját és világosan meghatározni korlátait: nem több, inkább kevesebb államot.

E kettő elválaszthatatlan egymástól. Ha csak államtalanításról beszélnek a gazdaság és kultúra területén érvényesítendő átfogó és demokratikus jogok egyidejű követelése nélkül nyilvánvaló, hogy csak az emberek teljes mértékű, a gazdaság erőinek való kiszolgáltatásáról van szó.

A Zöldek az alapvető jogok kiterjesztéséből kiindulva mindenfajta kiváltság maradéktalan felszámolását akarják. A valódi egyenjogúság (a jog előtti egyenlőség) megvaló-

sítása az emberek közt az egyetlen feladat, mely a demokratikus állam dolga. Ha az állam tisztán jogállam, akkor a gazdaság és a kultúra saját feladatainak legmegfelelőbb formában tudna nemzeti és nemzetek feletti önigazgatást kifejleszteni.

Az alapvető változás magától értetődően hatással lesz a nemzetközi kapcsolatokra is. Nem áll szándékunkban a gazdasági hatalom és a katonai erő által a figyelmet magunkra vonni, de olyan politikai viszonyokat szeretnénk, hogy minden ember esélyt kapjon az önálló emberi létehez. Ez azt is jelenti, hogy a Zöldek kompromisszum nélkül fellépnek egy igazságos világgazdasági rendért és a teljes leszerelés érdekében.

A leglényegesebb, amivel hozzá tudunk járulni egy békés, igazságos és szociális világrendhez, az a társadalmi viszonyok megformálása – ami más országokra is bátorítóan hat.

A parlamentáris alternatíva alapvonásai

Bázisdemokrácia formáldemokrácia helyett

A Zöldeket meg kell erősíteni, hogy a parlamentekben – a szövetségi gyűléstől a tartományi gyűléseken át egészen a városi és községi tanácsokig – egy a kapitalizmuson és a *létező szocializmuson* túli új politikai irány, a *harmadik út* konzekvenciáit minden részletében át lehessen gondolni, megvitatni és aztán megvalósítani.

Ez a vita új szellemi életet visz a parlamentekbe. Ez azonban nem elég. A vita már életünk alakításának központi kérdéseiről, s talán túlélésünk egyetlen esélyéről szól, ezért lehetőleg sok polgárnak aktívan és intenzíven be kell kapcsolódnia. Az együttműködés közös gondolkodást és beszélgetést előfeltételez. Ezért akarják a Zöldek összes parlamentünket a bázisdemokrácia szerveivé tenni, és ehhez sok polgártársunk támogatására van szükség.

A régi pártoknak az érintettek feje felett folytatott eddigi politikája azok terhévé vált. A privátgazdasági érdekek, a pártok, a szakszervezetek, a bürokrácia, a média, a pénzvilág és a tudomány külön-külön átláthatatlan összenemezelődése a hatalommal bírók olyan arroganciájához vezetett, hogy a polgárok társadalmi fejlődésben való demokratikus részvételét a pártokra leadott egyetlen szavazatra korlátozták. A pártokkal szemben az állítólag szuverén polgár a dolgokra befolyást gyakorolni képtelen ájultságban marad. Ez az áldemokratikus maradvány mindamellett egészen idáig úgy hatott, azt az illúziót táplálta, hogy nálunk is a nép uralkodik.

Mégis egyre több ember ismeri föl, hogy ez szemfényvesztés és hogy csak akkor keveredhetünk ki a régi politika kiúttalanságából, ha minden polgár részt vesz az alternatívák megbeszélésében és kidolgozásában. Békétlenséggel és széthúzással fognak vádolni minket, amíg a hatalomnak átengedjük az életünkről és jövőnkről való döntés jogát. A világ népei felett gazdasági és politikai uralmat gyakorlók az emberiséget romlásba döntötték. Az egyetlen esély arra, hogy az elképzelhetetlen mérvű katasztrófát megakadályozzuk, az, ha minden nagykorú polgár aktívan beavatkozik és sorsát saját kezébe veszi.

A parlamentek arra valók, hogy e folyamatos eszme-

cseré fórumai legyenek, melyekben maga a társadalom tükröződik. Az intézményesült pártok a parlamentet ezen eredendő funkciójától megfosztották, és a legbefolyásosabb csoportok hatalmi harcának közvetítő közegévé alakították át. A Zöldek a parlamentekben gondoskodnak arról, hogy ezt a torzulást vissza lehessen alakítani. A parlamentekben a jövőben ismét minden olyan létkérdés folyamatos társadalmi eszmecseréjének kell folynia, amely törvényi szabályozást és politikai megformálást igényel, minden – a problémák szakszerű megítéléséhez szükséges – szempont figyelembe vételével.

A főbb irányokra vonatkozó döntésekkel így a nép maga fog találkozni közvetlen demokratikus egyeztetések révén: reáldemokrácia formáldemokrácia helyett.

Zárszó

Aki nem hunyja be a szemét a valóság előtt, és nem folytat stuccpolitikát, az előtt világos, hogy az életet a történelem során a legsúlyosabb katasztrófa fenyegeti; bolygónk teljes elpusztításának veszélye nap mint nap Damoklész kardjaként függ felettünk. Ezért helyezi a Zöld Alternatíva gondolati alapvetését teljes radikalizmussal erre a pontra. Csak az emberben szunnyadó valamennyi pozitív erő és képesség mobilizálása révén lehet még esélyünk a veszély elhárítására. Ezért a Zöldek számára magától értetődő, hogy az ember szellemi-lelki dimenzióit, és a vallásos és morális impulzusokat is bevonja a politikai perspektívákba. A társadalmi viszonyok teljes átformálása lesz az emberi tudat mobilizálásának gyümölcse.

(fordította Rosnyay Nóra és Ertsey Attila)

Joseph Beuys és Rudi Dutschke 1977-ben a kasseli *documenta 6*-on

